

TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİNİN MÜZİK EĞİTİMİNDEKİ GÖRÜNÜMÜ

Yrd. Doç. Dr. Nezih ŞENTÜRK*

02.09.1991 tarih ve 20975 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği" 1991-1992 Öğretim yılından itibaren şartlara uygun olan ve istekli bulunan ortaöğretim kurumlarında uygulamaya konmuştur.

Bu sistemde dersler, öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine, bireysel farklılıklarına ve yönelecekleri alanların özelliklerine göre ortak (zorunlu) dersler ve seçmeli dersler olarak belirlenmiştir.

Ortak dersler; bir öğrencinin okulu bitirinceye değin almakla yükümlü olduğu derslerdir. Bu derslerde gerçekleştirilmek istenen amaçlar, öğrenciye asgari bir genel kültür vermek, onun kendisini tanımasını sağlamak, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ileriki dönemlerde yöneleceği alanları daha doğru bir şekilde seçmesini kolaylaştırmaktır. Zorunlu olan bu dersler öğrencinin kendisini temel alanlarda denemesi ve tanıması gereğinden kaynaklanmakta ve böylelikle öğrenciye daha uygun yönlendirme olanağı sağlanmış olmaktadır. Bu dersler Türk Dili ve Edebiyatı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, T.C. İnkılab Tarihi ve Atatürkçülük, Coğrafya, Yabancı Dil, Beden Eğitimi, Milli Güvenlik Bilgisi, Fen Bilimleri, Matematik, Tarih ve Felsefe'dir. Seçmeli dersler ortak derslerin dışına belirlenen derslerdir. Bu derslerle gerçekleştirilmek istenen amaçlar; öğrencilerin ilgi istek ve yetenekleri doğrultusunda yönelecekleri alanlar ile ilgili programlarda ilerlemelerini sağlamaktır. Sistemin klavuz kitabında elli iki seçmeli ders görülmektedir. Bunlardan bazıları, Psikoloji, Sosyoloji, Mantık, Halk Bilim, Araştırma Teknikleri, İkinci Yabancı Dil, Müzik, Resim gibi derslerdir. Ayrıca okul müdürlükleri yeterli sayıda öğrencinin ve uygun oku ortamının bulunması halinde çevrenin gerek sinme ve özelliklerine yönelik seçmeli dersleri de programlarına alabilirler. Öğrenciler seçmeli dersleri birbirinden bağımsız olarak istedikleri dönemde alabilmektedirler.

Öğrenci lise diploması alırken Fen Bilimleri Alanı, Sosyal Bilimler Alanı, Spor Alanı, Türkçe Matematik Alanı, Yabancı Dil Alanı ve genel kültür alanlarının birinden diploma alabilmekte ve hangi alandan mezun olduğu bütün dönemler boyunca aldığı seçmeli derslere ve bu konudaki açıklamalara göre belirlenmektedir.

* G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü, Müzik Kuramı Eğitimi Anabilim/Anasanat Dalı Öğretim Üyesi

Kredili sistemde, öğrencinin yönlendirilmesi onun ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkartılması, başka bir deyişle kendisini tanımmasının sağlanması esastır. Bu yönlendirme anlayışında öğrenci en etkin unsur olup, danışman ve veli onun rehberi durumundadır. Kısaca yeni uygulama öğrenci merkezlidir ve bu anlayış eğitimdeki eski alışkanlıklarımızı zorlayarak bizi yeni yaklaşımlara ve yeni anlayışlara doğru götürmektedir.

Müzik dersi bu sistemde seçmeli dersler arasında yer almaktadır.

Ülkemiz eğitim sisteminde, 8 yıllık Temel Eğitim (İlköğretim Okulları) ile Lise-ler, genel eğitim kapsamındadırlar. Ancak Ticaret Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi gibi bazı liseler genel eğitim kapsamında Meslek Liseleridir. Genel eğitim, özellikleri gereği bireyi bilgi, beceri, duygu alanındaki davranışları ile bir bütün olarak yetiştirmeyi amaçlar. Çağdaş eğitim anlayışına göre de bireyi üç yönüyle geliştirmek ve eğitmek esastır.

Ders Geçme ve Kredi Sistemi'nin uygulanmasına değin ülkemizde ortaöğretim kurumlarında müzik dersi Klasik Liselerde, İmam Hatip Liselerinde, Kız Meslek Liseleri Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümlerinde, Öğretmen Liseleri ve bazı Anadolu Liselerinde yer almakta, Teknik ve Meslek Liselerinde yer almamakta di. Oysa bu sistemde tüm teknik, klasik ve Meslek Liselerinde Müzik dersi seçmeli ders olarak alınabilmektedir. Sisteme bu açıdan bakıldığında eski uygulamaya göre oldukça sevindirici bir durum göze çarpmaktadır. Fakat teknik ve meslek liselerinde ayrıca belirlenen sistemdeki zorunlu seçmeli dersler öğrencilerin, müzik gibi bireyin eğitilmesinde önemli olan bazı sanat derslerini almasına olanak vermemekte ve müzik dersleri programlarda göstermelik olarak durmaktadır.

Bugün klasik liselerimizde de durum diğerlerinden farklı görünmemektedir. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Bölümünde yer alan ve 1983 yılından bu yana tarafımdan yürütülen "Müzik Öğretmenliği Uygulaması" dersi ile ilgili olarak Ankara'da sürdürülen etkinlikler sırasında yapmış olduğumuz belirlemelere göre Ankara'nın belli başlı dört lisesinde 1992-1993 öğretim yılı ikinci yarıyılında müzik dersini seçen öğrenci bulunmamakta bu nedenle müzik dersi yapılamamaktadır. Ankara'nın diğer liselerinde, hatta Anadolu'daki çoğu liselerde de durumun bundan pek farklı olmadığı konusunda izlenimler alınmaktadır.

Liselerimizde şu ya da bu nedenle seçilmemiş olan müzik dersi, bir gerçeği gözler önüne sermektedir. Bu okullarımızda artık müzik dersleri seçilmemekte, ya da % 2-3 oranında bir öğrenci grubu tarafından seçilmektedir. Lise düzeyinde müzik dersleri yoğun olarak Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde ve Anadolu Öğretmen Liselerinde yer almakta, görüldüğü gibi teknik ve meslek liselerinde yer almamaktadır. Böylece ülkemizde lise düzeyindeki çok az bir öğrenci grubu bu dersten yararlanabilmektedir.

Temel Eğitim Programlarında müzik dersleri zorunlu olmakla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'ndan elde edilen son istatistikî verilere göre, 1991-1992 öğretim yılı itibarıyla bu kurumlarda % 50'ye yakın öğretmen açığı bulunmaktadır. Öğretmen açığı bu kurumlarda müzik derslerinin yarısının boş geçtiği ya da alan öğretmeni olmayan öğretmenlerce doldurulduğu gerçeğini gözönüne sererse temel eğitimdeki öğrencilerin de büyük çoğunluğunun müzik dersinden gereğince yararlanamadıkları ortaya çıkmaktadır.

O halde ülkemizde Temel Eğitim ve Liselerimizde müzik derslerinden gereğince yararlanılamamakta, İlk ve Ortaöğretim sonuna deyin öğrencilerin anlamlı çoğunluğu müzik eğitimi alamadan eğitim ve öğretimlerini sonlandırmaktadırlar. Bu durumda ülkemizde müzikten ve müzik kültüründen yoksun bir neslin yetişmesi söz konusu olmaktadır.

Bu gerçeğe dayalı olarak konuya ayrıca gelecekteki müzik öğretmenlerinin istihdam sorunu açısından da bakmak gerekmektedir. Önümüzdeki yıllarda mezun öğrencilerimizin çok az bir bölümünün Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde ve diğer liselerde görev alabileceği bir gerçektir. Ülkemizde, git-tikçe yaygınlaşan temel eğitim kurumlarında müzik dersinin zorunlu olması nedeniyle öğretmen açığı yakın bir gelecekte Eğitim Fakültesi yeni mezunlarınca ya da liselerde maaş karşılığını bile dolduramayan müzik öğretmenlerince doldurulabilecek, sonraki yıllarda mezun olan öğrenciler açıkta kalabilecek, istihdam edilemeyeceklerdir. Bu açıdan bakıldığında sorun sadece ortaöğretim kurumlarının değil, istihdam açısından müzik öğretmeni yetiştiren Eğitim Fakültelerinin de sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ulusal kimliğimizin ve ulusal kültürümüzün en temel öğelerinden birisi olan müziğe, genel eğitim süreci içinde pek yer veremediğimiz açıkça görülebilmektedir. Bu nedenle Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasının müzik derslerindeki görünümüne dayanarak konuyla ilgili çözüm önerileri şöyle sıralanabilir.

1 - Müzik dersleri okulöncesi eğitimden başlayarak temel eğitimin sonuna değin daha sistemli ve müziği çocuğun yaşamına daha etkili olarak katacak şekilde ele almalı ve bu okullardaki müzik öğretmeni açığı giderilmelidir. Temel eğitiminde bu dersten gereğince yararlanabilen öğrencinin ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Sistemindeki ders seçimini daha bilinçli ve istekli yapacağı açıktır.

2 - Lise düzeyindeki müzik dersi programı ülkemizin gerçekleri ve çağın gereklerine uygun olarak yeniden ele alınmalı öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre bir kaç farklı müzik programı hazırlanıp geliştirilmeli, okullarımız müzik derslerinin daha yararlı olarak yapılabileceği araç-gereç ve donanıma sahip olmalıdır. Müzik dersleri müzik yapmaya, müzik yaratmaya müziği anlamaya yönelik ve derse katılan dersi paylaşan katılımcı öğrenci anlayışı ile gerçekleştirilmelidir.

3 - Sanat, insanın duygu ve düşünce sisteminde dolayısıyla eğitimde çok önemli yeri olan bir etkinliktir. Bu yüzden liselerde en azından müzik gibi bir sanat dersini zorunlu seçmeli ders kapsamında düşünmek doğru olacaktır.

4 - Milli Eğitim Bakanlığı, Ders Geçme ve Kredi Sisteminin başarısı için "**Çok Programlı Lise**" uygulamasını kaçınılmaz görmektedir. Bu nedenle de gerekli görülen yerlerde ortaöğretimin genel, meslekî ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında toplayan eğitim kampüsleri kurmayı planlamıştır. Bu uygulama genel olarak dersler açısından etkileşimi sağlayacağı gibi, araç-gereç ve eğitimiçi gibi bazı sorunların çözümünde yararlı olabilecek ve müzik eğitimini de olumlu yönde etkileyecektir.

5 - Üniversite Öğrenci Seçme Sınavlarında müzik ve sanat kültürü ile ilgili soruların da yer alması bu derslere verilen önemi vurgulayacağı gibi söz konusu dersin seçiminde de olumlu etki yapacaktır. Eğitim Fakültelerinden mezun öğrenciler eski sistemde sadece ortaöğretim kapsamındaki ortaokul ve lisele-re atanabilmekte iken şimdi bu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu sekiz yıllık ilköğretim okullarında görev alabilmektedirler. Bu nedenle Eğitim Fakültelerinin ilgili bölümlerinin programları yeniden ele alınıp geliştirilmeli, programlar temel eğitim çocuğunun biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini de tanımaya yönelik derslerle pekiştirilmelidir. Buna dayanarak müzik eğitimi bölümleri programları tekrar gözden geçirilerek Ses Eğitimi, Çalgı Eğitimi ve Müzik Kuramları Eğitimi Anabilim/Anasanat dallarının yanısıra Temel Eğitim Müzik Öğretmenliği ve Ortaöğretim Müzik Öğretmenliği gibi iki yeni anabilim/anasanat dalları da kurulmalıdır. Bu yeni anabilim/anasanat dallarına ayırım, bu dallardan mezun öğrencilerin daha etkili bir eğitim ve öğretim yapabilmelerine olanak sağlayacaktır (Bu konuyla ilgili ayrıntılı görüşler bir başka makalede ele alınacaktır).

Ders Geçme ve Kredili Sistem henüz ilk mezunlarını vermemiş, yeni uygulama bütünüyle sınanıp değerlendirilmemiştir. Yine de ülkemizdeki müzik eğitiminin durumu ve geleceği tahmin edilebilmektedir. Çağımızın değişen ve gelişen durumuna bağlı olarak bir çok sistemde olduğu gibi eğitim sisteminde de sorunların ortaya çıkması doğaldır. Sorunların çözümü konuyla ilgili tüm kuruluşların etkili sürekli işbirliği ve eşgüdümü ile gerçekleştirilebilir. Geleceğin tohumlarının bugünden atıldığını düşünürsek durumun, ülkemizin müzik ve sanat eğitimi yönünden ne denli önemli olduğu açıkça görülebilmektedir.

KAYNAKÇA

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, **Ders Geçme ve Kredi Uygulamasına İlişkin Program Klavuzu**, Ankara: 1992.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 12 Ekim 1992, Sayı 2368.